

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

Posted on September 10, 2013 by Keghart

Category: [Opinions](#)

Մտորումներ

Ռսկան Մխիթարեան, Լոս Անճելըս, 10 Սեպտեմբեր, 2013

Մայր Աթոռի պաշտօնական նոր հաղորդագրութեան համաձայն, Սեպտեմբեր 24-27, 2013-ին Ս. Էջմիածնի մէջ կայանալիք Եպիսկոպոսական Ժողովը այնքան ալ խոստմնալից չ’երեւիր, ինչպէս գրած էի իմ նախորդ յօդուածիս մէջ:

✘ Նախապատրաստական լուրջ աշխատանքներ չեն կատարուած` արարողական մանր մուր փոփոխութիւններ մտցնելու ծիրէն անդին, նայելու որ եկեղեցւոյ ընդհանուր բարեկարգութիւնը իր ամբողջական հասկացողութեամբ լրումին հասնի. բարեկարգութիւն մը, որուն մասին կը խօսուի եւ կը գրուի վերջին երկհարիւրամեակին: Ուստի անհրաժեշտ կը գտնենք կարգ մը վերլուծումներ, գնահատականներ եւ թելադրութիւններ ընել Եպիսկոպոսական Ժողովը սկսելէ առաջ, եւ զանոնք յանձնել ո՛չ միայն եպիսկոպոսներուն, այլեւ ամբողջ հայրենիքի եւ սփիւռքի հայ հասարակութեան ուշադրութեան, անխտիր:

Մտորումներ

Ռսկան Մխիթարեան, Լոս Անճելըս, 10 Սեպտեմբեր, 2013

Մայր Աթոռի պաշտօնական նոր հաղորդագրութեան համաձայն, Սեպտեմբեր 24-27, 2013-ին Ս. Էջմիածնի մէջ կայանալիք Եպիսկոպոսական Ժողովը այնքան ալ խոստմնալից չ’երեւիր, ինչպէս գրած էի իմ նախորդ յօդուածիս մէջ:

✘ Նախապատրաստական լուրջ աշխատանքներ չեն կատարուած` արարողական մանր մուր փոփոխութիւններ մտցնելու ծիրէն անդին, նայելու որ եկեղեցւոյ ընդհանուր բարեկարգութիւնը իր ամբողջական հասկացողութեամբ լրումին հասնի. բարեկարգութիւն մը, որուն մասին կը խօսուի եւ կը գրուի վերջին երկհարիւրամեակին: Ուստի անհրաժեշտ կը գտնենք կարգ մը վերլուծումներ, գնահատականներ եւ թելադրութիւններ ընել Եպիսկոպոսական Ժողովը սկսելէ առաջ, եւ զանոնք յանձնել ո՛չ միայն եպիսկոպոսներուն, այլեւ ամբողջ հայրենիքի եւ սփիւռքի հայ հասարակութեան ուշադրութեան, անխտիր:

Ատկէ առաջ սակայն, անհրաժեշտ կը նկատենք մէջբերել Գարեգին Վարդապետ Յովսէփեանցի (յետագային Գարեգին Ա. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ) մտահոգութիւնները, զորս ան գրի առած էր Մայր Աթոռի պաշտօնաթերթ «Արարատի» մէջ, 1907 թուականին: 1906 թուականի եկեղեցական Ընդհանուր Ժողովը ո՛չ մէկ շօշափելի դրական արդիւնք տուած էր, բայց յառաջացուցած էր բազմաթիւ հարցադրումներ. «Ինչպէս պետք է անել, որ եկեղեցու բաժան-բաժան մասերի մէջ աւելի կենդանի եւ սերտ միութիւն ստեղծուի: Մեր եկեղեցու հօտը ոչ միայն բաժնուած է երեք պետութիւնների մէջ, այլ եւ բազմաթիւ գաղթականութիւններ ունենք երկրի զանազան կողմերում բուն ժողովուրդից կտրուած: Ինչպէս պետք է անել, որ մեր

Եկեղեցու արտաքին ինքնուրոյնութիւնը օտար ազդեցութիւններով չխճողուի, ծեսերի պարզութիւն եւ միութիւն ստեղծուի: Ի՞նչպէս պէտք է անել, որ բարեկարգուեն վանքերն ու վանականութիւնը եւ մի գեղեցիկ նպատակի ծառայեն, որ բարեկարգուեն եկեղեցական կալուածների կառավարութիւնն ու դպրոցական գործը, վարչական հաստատութիւնների փոխադարձ յարաբերութիւններն ու գործողութիւնները, չհասական եւ ամուսնալուծման խնդիրները: Ի՞նչպէս պէտք է կարգաւորել կրօնի դասաւանդութեան շատ փափուկ, բայց կարեւոր խնդիրը մեր եւ պետական դպրոցներում, եկեղեցական երգեցողութիւնը, քարոզչական գործը: Ի՞նչու աղքատ է մեր եկեղեցին աստուածահաճոյ եւ բարեգործական հաստատութիւններով եւ ի՞նչ պէտք է անենք, որ նա իւր հիւանդանոցները, անկելանոցները, որբանոցները, աղքատախնամ հաստատութիւններն ունենայ: Ի՞նչպէս կոչման բարձրութեան համապատասխան եկեղեցականութիւն պատրաստենք, ծաղկեցնենք կրօնական եկեղեցական գիտութիւնները, առանց որին միշտ խաւարի մէջ պիտի խարխափենք: Ապահովենք քահանաների նիւթական դրութիւնը: Ի՞նչպէս պէտք է մաքառենք օտար միսիոնարութեան կամ կրօնական անտարբերութեան դէմ, ի՞նչ լուծումն պէտք է տալ քահանաների կրկնամուսնութեան, կանանց հոգեւոր գործերի մէջ մասնակցութիւն ունենալու հարցերին...»:

Ըստ երեւոյթին Գարեգին Յովսէփեանց Վարդապետի մտահոգութիւնները հանդիպած են խուլ ականջներու, որովհետեւ 1920-ական թուականներուն Բենիկ Վարդապետ «Իմ պատասխանը բոլոր զրպարտիչներին» խորագրով հրապարակած նամակ-յօդուածին մէջ կ'արտայայտուի այսպէս. «Տասն եւ հինգ տարի է ամուսնացած եմ անթաքչելի կերպով. ընտանիքով ապրել եմ նաեւ Էջմիածնի վանքի մէջ, ուր ապրում էին եւ ապրում են իրենց ամուսինների հետ Ներսէս Արքեպիսկոպոս ԽիւղաՎերտեանը, Ադամ Վարդապետը, Եղիշէ Վարդապետը, Գեորգ Վարդապետ Չեօրեքճեանը, Դանիէլ վարդապետը, եւ Հայրապետներից եւ ո՛չ մէկը չպահանջեց, որ նրանք բաժանուեն իրենց ամուսիններից: Այժմու Վեհափառը (Գեորգ Ե.) երբ հրաւիրեց Գեորգ Եպիսկոպոսին վարդապետանալ, վերջինս ազնուութիւն ունեցաւ նախապէս յայտնելու, թէ կին ունի: Իսկ այս հանգամանքը Կաթողիկոսը արգելք չհամարեց, որ նա վարդապետանայ, Եպիսկոպոսանայ, արքեպիսկոպոսանայ, առաջնորդ դառնայ: Սակայն նոյն Կաթողիկոսը պաշտօնական թղթով 1919 թուին հրամայեց վանական անառակներին, որ երեք օրուայ ընթացքում աղախիններին եւ մանկահասակ տղայ ծառաներին հեռացնեն վանքից...»:

Ահաւասիկ ախտաբոյր իրականութիւնը որ կը տիրեր Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան Ս. Էջմիածնի աթոռանիստ վանքին մէջ: Արդեօ՞ք տարբեր է պատկերը այսօր...: Այս իրողութեան մեծագոյն վկաներն են մամուլին մէջ լոյս տեսնող խայտաբղետ յօդուածները, գրուած՝ մեր դարաւոր եկեղեցոյ, անոր գահակալներուն, եւ Եպիսկոպոսաց դասէն մինչեւ ամենէն կրտսեր համեստ եկեղեցականներուն մասին:

1955 թուականէն ետք Մայր Աթոռի մէջ եւ այլուր, Գերագոյն հտրիուրդի բազմաթիւ ժողովներ տեղի ունեցած են: Այդ ժողովներուն յատուկ օրակարգի մէկ բաժինը տրամադրուած է Եկեղեցւոյ բարեկարգութեան, եւ սակայն՝ առանց լուրջ արդիւնքներ յառաջ բերելու : Այդ ժողովներու շարքին են 1956-ին Գահիրէի մէջ տեղի ունեցած ժողովը ինչպէս նաեւ 1969-ին Մայր Աթոռի մէջ կայացածը: Կ'արժէ այստեղ յիշատակել Գահիրէի ժողովի ընթացքին հանգուցեալ Եղիշէ Արք. Տերտրեանի շատերու ծանօթ նշանաւոր յայտարարութիւնը: Երբ ժողովի ընթացքին յառաջ բերուած է կուսակրօնութեան հարցը, Սրբազանը յայտարարած է. «Մենք այդ հարցը վաղուց լուծած ենք,- անցնինք յաջորդ հարցերուն»...:

2013 Օգոստոսի 28-29-ին, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի մէջ գումարուեցաւ Հայց. Եկեղեցւոյ Եպիսկոպոսական ժողովի նախապատրաստական յանձնախումբի ժողովը, որուն մասնակցեցան Նուիրապետական երկու աթոռներէն Եպիսկոպոսներ:

Հաղորդագրութեան մէջ կը կարդանք նաեւ որ երկու օրերու ընթացքին ժողովական Սրբազան Հայրերը քննարկեցին Հայ Եկեղեցւոյ Եպիսկոպոսական ժողովի գումարման թուականի, օրակարգի և ժամանակացոյցի հետ կապուած հարցեր: Ուշագրաւ է սակայն որ հաղորդագրութիւնը, ընդհանուր կերպով ակնարկելով ինչ-որ «օրակարգ»ի մը մասին, ո՛չ մէկ յիշատակութիւն կը պարունակէ մեր Եկեղեցին յուզող եւ տագնապեցնող այն հրատապ հարցերու մասին, որոնք պէտք է որ մաս կազմեն նման ժողովի մը օրակարգին: Նկատի ունենալով բացակայութիւնը լուրջ օրակարգի մը, կը ներկայացնեմ Եկեղեցին բարեկարգութեան ճանապարհին առաջնորդող լուրջ հարցերը, որոնք անյապաղ պէտք է օրակարգի հիւր դառնան Եպիսկոպոսական ժողովին, եթէ կը փափաքին Եկեղեցին փրկել ամբողջական ուժացումէ եւ գահավիժումէ:

1.- ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՀԱՐՑԵՐ

Բարեկարգութեան կարեւոր խնդիրներէն մէկը լուծած կ'ըլլանք, եթէ նկատի առնենք ժողովուրդի դաստիարակութեան պարագան նոր ժամանակներու պայմաններու համաձայն եւ նոր հասկացողութեան լոյսի տակ: Եւ որպէսզի կարենանք յաջողիլ մեր դաստիարակչական առաքելութեան մէջ, հարկ է որ նկատի առնենք 21-րդ դարու արդիական մեթոտները եւ զանոնք կիրարկենք քրիստոնէական մեր կեանքին մէջ:

2.- ՊԱՇՏԱՍՈՒՄԻՔԻ ԼԵՉՈՒՄ

Որպէսզի Եկեղեցւոյ կրօնական-արարողական պաշտամունքը ըլլայ հրապուրիչ եւ ունենայ իր ներգործող ազդեցութիւնը հաւատացեալներուն հոգեմտաւոր կեանքին վրայ, հարկ է որ կատարուի հասկնալի լեզուով, այսինքն աշխարհաբարով, որ գործածական լեզուն է ժողովուրդին: Նոյն ատեն պէտք է ոչ-ձանձրանալի դարձնել արարողութիւններու տեւողութիւնն ու գեղարուեստական վայելչութիւնը:

3.- ՊԱՀԵՑՈՂՈՒԹԻՒՄ

Կրօնաբարոյական ըմբռնումով՝ պահեցողութիւնը լաւագոյն միջոցն է որով մարդ անհատը ոյժ կը ստանայ իշխելու իր մարմնին եւ նուաճելու իր կիրքերը: Այս հասկացողութեան լաւագոյն օրինակը տուաւ Աստուածորդին՝ երբ կը պատրաստուէր իր երկրաւոր առաքելութեան: Կրօնաբարոյական այս ըմբռնումէն անկախ՝ նկատի պէտք է ունենալ առողջապահական բարիքները, բժշկական անկիւնէն դիտուած:

4.- ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ամենակարեւորը այս բոլորին մէջ պիտի ըլլայ, որ Հայց. Եկեղեցին որդեգրէ քառամեայ, վեցամեայ կամ ութամեայ պաշտօնավարութեան շրջանի կանոն մը՝ ո՛չ միայն թեմակալ առաջնորդներու, այլ նաեւ պատրիարքական եւ կաթողիկոսական պաշտօններուն համար

5.- ՀՈԳԵԻՈՐԱԿԱՆԱՑ ԱՊՐՈՒՄՏԸ

Հայց. Եկեղեցւոյ պաշտօնեութեան վարձատրութիւնը եւ անոր եղանակը անհրաժեշտ է որ հիմնուին համաձեւ պատուաւոր դրութեան մը վրայ, որպէսզի արժանաւոր թեկնածուները քաջալերուին՝ հոգեւոր ծառայութեան դաշտ մտնել:

6.- ԿՈՉՈՒՄ-ՆՈՒԻՐՈՒՄ-ՈՒՍՈՒՄ

Անհրաժեշտ է ունենալ իր կոչումին գիտակից ու պարտաճանաչ հոգեւոր մշակներ, որոնք իրենց ինքնամոռաց անձնուիրութեամբ կրնան նոյնանալ իրենց ժողովուրդին բոլոր կարիքներուն եւ ցաւերուն հետ:

7.-ԿԵՆՑԱՂ

Ամուսնալուծման խնդիրները պէտք է լրջօրէն ուսումնասիրել եւ կանոնաւորել նամանաւանդ այն երկիրներու մէջ, ուր քաղաքային դատարաններու չեն ենթարկուիր ամուսնալուծութեան վերաբերեալ խնդիրները

8.- ՏՈՍԱՐԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ ԵՒ ՄԱՇՏՈՅԻ ԿՐՃԱՏՈՒՄ

Հայց. Եկեղեցին այսօր պէտք ունի վարչական, ծիսական եւ կանոնական բարեկարգութեան, որովհետեւ, երբ կրօնի ուսուցումը կը դադրի ու կը կորսնցնէ իր հմայքը, երբ քրիտոնեական բեմը կը դադրի մեր եկեղեցիներուն ամենէն կենսունակ զօրութիւնը ըլլալէ, անկարող եւ անպատրաստ քարոզիչներու պատճառով, մենք կը դատապարտուինք ուժացումի:

9.-ՊԱՏԺԱԿԱՆ ՏՆՕՐԻՆՈՒՄՆԵՐ

Գերագոյն Հոգեւոր Ժողովի (Ս. Էջմիածնի պարագային) եւ կամ Տնօրէն Ժողովի (Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան պարագային) աւագ պատասխանատուութիւններէն մէկն է քննել միաբաններու թերացումները եւ պարտն ու պատշաճը տնօրինել կանոնագրութեան համաձայն, մեղադրեալի ներկայութեամբ, առիթ ընծայելով որ ենթական ներկայացնէ

իր պաշտպանողականը փաստացի եւ իրաւացի տուեալներով:

Այս տխուր իրականութեան անդրադարձած է Պոլսոյ Պատրիարք Մեսրոպ Արք. Մուրաֆեանը, Ամենայն Հայոց Հայրապետին յղած իր Նոյեմբեր 3, 2000 թուականի Նամակին մէջ, ուր կը թելադրէ այսպէս. «Դուք արդէն տարիէ մը ի վեր Կաթողիկոս էք եւ Ձեր իշխանութիւնը ապացուցելու համար պետք չունիք «ներքին Սփիւռքի կանոնադրութեան 68-րդ յօդուածի տրամադրութենէն օգտուելու: Թեմակալ առաջնորդ մը (կ'ակնարկէ Տիրան Արք. Կիւրեղեանի) ազատ արձակելու «ծէն» ալ կարելոր է: Այսօր Սրբազան Պապն իսկ իրաւունք չունի իր ուզած եպիսկոպոսը յանկարծակի պաշտօնանկ ընելու: Ամենայն հայոց Կաթողիկոսն ալ պետք է ընկալեալ կարգ-կանոնով եւ աւանդութեամբ առաջնորդուի: Նման պարագաներուն պետք է յստակ եւ փաստացի ըլլայ ազատ արձակուող առաջնորդի դէմ բերուած ամբաստանութիւնը. պետք է քննիչ ատեան կազմել, ենթակային ինքնապաշտպանութեան առիթ տալ եւ ապա արդիւնքը հրապարակել»:

Նմանօրինակ աժան մօտեցում մը ցուցաբերուեցաւ վերջերս նաեւ Մեծի Տանն Կիլիկոյ միաբան` Պարթեւ Վրդ. Կիլիկեանի, եւ իրմէ առաջ նաեւ որոշ թիւով ուրիշ միաբաններու պարագային:

Այս առիթով կ'առաջարկեմ որ Եպիսկոպոսական ժողովը, որ գերագոյն մարմինն է Հայոց Եկեղեցոյ, պահանջէ թէ՛ Ամենայն Հայոց Գարեգին Բ. եւ թէ Մեծի Տանն Կիլիկոյ Արամ Ա. կաթողիկոսներէն, որ վերատեսութեան ենթարկեն իրենց անօրինական եւ հակականոնական կարգազրկումները, եւ օրինական ինքնապաշտպանութեան առիթ ընծայեն բոլոր անոնց, որոնք կը փափաքին վերադառնալ Հայոց Եկեղեցոյ ծառայութեան:

Հայոց Եկեղեցին տասնութ դարերէ ի վեր հայ ժողովուրդին կեանքն ու ճակատագիրը վարող ոյժը եղած է որպէս կրօնական եւ ազգային հաստատութիւն, եւ չենք կրնար ձգել զայն պատահականութեան: Կաթողիկոսներ կու գան ու կ'երթան, բայց Հայոց Եկեղեցին կայ ու կը մնայ, որովհետեւ կը մարմնաւորէ հայ ժողովուրդի ազատ խիղճը, եւ կը խորհրդանշէ անոր հաւատքի նուիրականութիւններու ակը: Մի՛ փորձէք խախտել մեր հաւատքը...: Հայոց Եկեղեցին` կը մնայ որպէս իւրաքանչիւր հայու հոգեւոր սնունդի ակնաղբիւրը եւ իր հոգեւոր կարիքներու գոհացման օրրանը: «Եկեղեցին Հայկական ես աչքս գոց կը տեսնեմ...» (Վահան Թէքէեան):

(Յապաւումով)

10 Սեպտեմբեր, 2013

